

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний факультет
(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

« 12 » *серпня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Цивільна оборона
(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова
(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Геосистеми та георизики
(назва програми)

Спеціальність 103 - Науки про Землю
(вказати: код, назва)

Галузь знань 10 - Природничі науки
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший, бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Географічний факультет
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільна оборона»
складена відповідно до освітньо-професійної програми Геосистеми та георизики,
спеціальності 103 «Науки про Землю», галузі знань 10 «Природничі науки».

Розробник: д.геогр.н, проф. Рідуш Б.Т, асистент Костюк У.І

Погоджено з Гарантом ОПП «Геосистеми та георизики»

Гарант ОПП «Геосистеми та георизики»

Сергій КИРИЛЮК

і затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Завідувач кафедри

проф. Богдан РІДУШ

Схвалено методичною радою географічного факультету

Протокол №1 від “12” серпня 2024 року

Голова методичної ради географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування в здобувачів освіти знань, умінь і навичок щодо організації та здійснення заходів цивільного захисту, а також підготовка до дій у небезпечних та надзвичайних ситуаціях природного, техногенного, соціального чи воєнного характеру. Інакше кажучи, дисципліна покликана навчити людину: розуміти можливі загрози; правильно діяти у разі їх виникнення; зменшувати ризики та наслідки небезпечних ситуацій.

Основні завдання курсу включають:

Теоретична підготовка, а саме: вивчення законодавчої та нормативної бази України з цивільного захисту. Ознайомлення з видами надзвичайних ситуацій та їх характеристиками. Розуміння структури та принципів роботи ЄДСЦЗ (Єдиної державної системи цивільного захисту).

Практичні навички з безпеки: Опанування способів захисту населення: укриття, евакуація, оповіщення, індивідуальний захист. Навчання діям у разі пожеж, вибухів, хімічних, радіаційних, біологічних загроз. Засвоєння правил поведінки в умовах воєнного стану та загрози тероризму.

Розвиток умінь приймати рішення: Оцінювання обстановки у НС. Вибір найбільш ефективних заходів для збереження життя та здоров'я. Відпрацювання алгоритмів безпечної поведінки.

Надання домедичної допомоги: Вивчення базових прийомів першої домедичної допомоги потерпілим. Практичні дії у випадку поранень, кровотеч, травм, отруєнь, опіків тощо.

Формування культури безпеки: Усвідомлення особистої відповідальності за власну безпеку та безпеку оточення. Розвиток навичок попередження та мінімізації ризиків.

Результати навчання

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Навички забезпечення безпеки життєдіяльності.

ПРН04. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.

ПРН11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень.

ПРН19. Вміти визначати й аналізувати географічну специфіку природних небезпечних процесів і явищ.

**Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	6	3	90	16	-	14	-	60	-	іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	се м	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять	Змістовний модуль 1. Організація цивільної оборони в сучасних умовах											
Тема 1. Основи цивільного захисту та законодавча база України	6	2				4						
Тема 2. Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій	5		1			4						
Тема 3. Надзвичайні ситуації: класифікація, причини та характеристики	6	2				4						
Тема 4. Дії за сигналами оповіщення та порядок евакуації	5		2			3						
Тема 5. Організація оповіщення й евакуації населення	5	2				3						
Тема 6. Використання засобів індивідуального захисту	6		2			4						
Тема 7. Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	6	2				4						

Тема 8. Організація укриття в приміщеннях та на місцевості	6		2			4						
Разом М1	45	8	7			30						
Теми навчальних занять	Змістовний модуль 2. Організація евакуаційних заходів											
Тема 9. Хімічні, радіаційні та біологічні загрози	6	2				4						
Тема 10. Дії при пожежах та використання первинних засобів пожежогасіння	6		2			4						
Тема 11. Пожежна безпека та дії у разі пожежі	6	2				4						
Тема 12. Дії в разі хімічної, радіаційної та біологічної небезпеки	5		2			3						
Тема 13. Дії населення в умовах воєнних дій та терористичних загроз.	5	2				3						
Тема 14. Поведінка під час обстрілів, вибухів та виявлення підозрілих предметів	6		2			4						

Тема 15. Домедична допомога в умовах надзвичайних ситуацій	6	2				4						
Тема 16. Надання домедичної допомоги потерпілим	5		1			4						
Разом М2	45	8	7			30						
Усього годин	90	16	14			60						

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми / кількість балів	Кількість годин
1	Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій / 3	1
2	Дії за сигналами оповіщення та порядок евакуації/ 3	2
3	Використання засобів індивідуального захисту/ 3	2
4	Організація укриття в приміщеннях та на місцевості / 3	2
5	Дії при пожежах та використання первинних засобів пожежогасіння / 3	2
6	Дії в разі хімічної, радіаційної та біологічної небезпеки / 3	2
7	Поведінка під час обстрілів, вибухів та виявлення підозрілих предметів / 3	2
8	Надання домедичної допомоги потерпілим / 2	1

Самостійна робота студента

№	Назва теми / форма контролю / література / год.	Кількість балів
1	Нормативно-правова база цивільного захисту України/ конспект, тестові завдання / 1, 2, 3, 4 / 4	2
2	Структура та функції Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ) / конспект, тестові завдання / 3, 4, 5, 6 / 4	2
3	Класифікація надзвичайних ситуацій: природні, техногенні, соціальні, воєнні / конспект, тестові завдання / 6, 7, 8 / 4	2
4	Аналіз видів небезпек у регіоні проживання / конспект, тестові завдання / 6, 7, 8 / 3	2
5	Психологічна стійкість і поведінка людини під час НС / конспект, тестові завдання / 6, 7, 8 / 3	2
6	Сучасні засоби індивідуального захисту: класи, призначення, правила використання / 6, 7, 8 / 4	2
7	Організація та види укриттів населення/ конспект, тестові завдання / 6, 7, 8 / 4	2

8	Системи оповіщення населення та їх технічні засоби конспект, тестові завдання / 6, 7, 8 / 4	2
9	Евакуація населення: планування, маршрути, комплектація тривожного рюкзака/ 6, 7, 8 /4	2
10	Пожежна безпека та профілактика загорянь у побуті/ 6, 7, 8 /4	2
11	Хімічно небезпечні об'єкти та дії населення у разі аварій з СДОР/ 6, 7, 8/4	2
12	Радіаційна безпека та особливості іонізуючого випромінювання/ 6, 7, 8 /3	2
13	Біологічні загрози та санітарно-епідеміологічна безпека/ 6, 7, 8/3	2
14	Дії населення під час обстрілів, вибухів та терористичних загроз / 6, 7, 8/4	2
15	Основи домедичної допомоги та комплектування індивідуальної аптечки / 6, 7, 8/4	2
16	Аналіз реальних надзвичайних ситуацій (кейс-стаді) /6, 7, 8 /4	2

3.7. Індивідуальні заняття (не передбачено планом)

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У процесі вивчення дисципліни «Цивільна оборона» основними методами навчання виступають лекція та практична робота. Важливе місце також відводиться самостійній роботі студентів.

На лекційних заняттях студентам розкривається науково-теоретичний зміст і практичне значення тем, які розглядаються. Лекційний матеріал завжди подається з поясненнями, у формі бесіди зі студентами. З наочних елементів навчання широко застосовуються ілюстрації, відеопрезентації.

Практичні заняття мають на меті поглибити і закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях і у процесі самостійної роботи, а також сформуванню практичних умінь їх використання при виникненні потреби.

Самоосвіта припускає поглиблене вивчення відповідних тем, самостійне оволодіння необхідною інформацією, розвиток творчих здібностей студентів, формування у них вмінь самостійного аналізу курсу, що вивчається, а також практичного застосування набутих знань.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни
Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, тестові питання та сформульовано правильні визначення з глосарію, а також подано правильний розв'язок задачі, що розкриває суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію і задачі, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, але у відповіді не достатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові та практичні завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, і в той же час практичне завдання розв'язано з деякими неточностями виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «E» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання практичного завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Загалом максимальна кількість балів, які може отримати студент така: практичні роботи (24), самостійна робота (36).

5.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.	зараховано
80 – 89	B	добре Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань (D).	
50 – 59	E	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань (E).	
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей,	не зараховано з можливістю повторного складання

		допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.	
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.3. Засоби оцінювання

Студент, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання іспиту. Допущеним до складання іспиту студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Облік успішності за формами поточного контролю знань за двома модулями в межах академічних груп проводиться за такими видами роботи студента:

- підготовка рефератів та ІНДЗ,
- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,
- контрольні роботи, самостійні роботи,
- розв'язання задач.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Підсумковий контроль:

- залік

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Закон України "Про цивільну оборону України" ВРУ № 2974 XII – К., 1993.
2. Заячківський А.Г., Коллюхов Ю.Г., Якобчук М.В. (200). Методичні рекомендації з оцінки обстановки в умовах надзвичайних ситуацій при вивченні курсу "Цивільна оборона" для студентів усіх спеціальностей. Т.,
3. Заячківський А.Г., Коллюхов Ю.Г. (200). Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи при вивченні дисципліни "Цивільна оборона" для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання.

4. Положення "Про єдину державну систему запобігання та реагування на НС техногенного та природного характеру" Постанова КМУ № 1198 від 03.08.98 – К., 1998.
5. Положення "Про класифікацію надзвичайних ситуацій", Постанова КМУ, № 1099. – К., 1998
6. Франчук В.С. (2001). Цивільна оборона Підручник. Вид. 2-ге, доп. 336 с.
7. Лукашук-Федик С.В., Заячківський А.Г., Якобчук М.В. (2003). Безпека життєдіяльності. Навчально-методичний посібник. Тернопіль, 120с.
8. Лукашук-Федик С.В., Заячківський А.Г., Якобчук М.В. Стручок С.В. (2005). Цивільна оборона як основа безпеки життєдіяльності і цивільного захисту населення. Навчально-методичний посібник. Тернопіль.

Додаткова

9. Демиденко Г.П. (1996). Захист об'єктів народного господарства від зброї масового ураження. К.
10. Про концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій. Указ Президента України № 284/94. К., 1999

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)												іспит	Сума
Змістовний модуль № 1						Змістовний модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.